

Beantwoording gestelde vragen

Webinar: Vogelgriep bij zoogdieren

Datum: Donderdag 26 oktober 2023

Vogelgriep bij zoogdieren

Vraag	Antwoord
Hoe is vogelgriep te herkennen in zoogdieren?	Neurologische verschijnselen (trillen of wankel lopen) en luchtwegklachten worden vooral gezien bij zoogdieren met vogelgriep. Er kunnen ook andere verschijnselen optreden, zoals oogontsteking en plotselinge sterfte. De verschijnselen wisselen per diersoort.
Zeehonden en vogelgriep	Het is bekend dat zeehonden en andere zeezoogdieren vogelgriep kunnen krijgen en dat het tot sterfte kan leiden. Daarom heeft LNV nauw contact met partijen zoals de Waddenunit die zicht hebben op de zeehonden. Wij hebben hen gevraagd alert te zijn op ongewone of verhoogde sterfte van zeehonden; en LNV of NVWA te berichten als verhoogde sterfte optreedt. Ook hebben wij de Veiligheidsregio's aan de kusten gevraagd extra alert te zijn op deze signalen en ook hun partners op het water te vragen hier extra alert op te zijn. Tot nu toe zijn er geen signalen van verhoogde sterfte onder zeehonden gemeld, wat ons geen aanleiding geeft om surveillance in de vorm van monsternamen op te zetten. Vanwege het werk wat al gedaan wordt aan zeezoogdieren en het contact dat wij al hebben met partijen kunnen wij een surveillance opzetten wanneer wij dat zinvol achten, bijvoorbeeld bij aanwijzingen dat er zeezoogdieren in Nederlandse wateren vogelgriep zouden hebben of verhoogde of ongewone sterfte van deze dieren.
Krijgt het DWHC ook veel dode egels opgestuurd nu er kennelijk veel egels in de problemen komen en doodgaan / ziek worden?	Het DWHC heeft dode egels binnengekregen en getest op vogelgriep. Tot nu toe is nog geen vogelgriep gevonden bij egels.
Er zijn in Nederland zwervkatten gevonden met antistoffen tegen vogelgriep. Wat gaat het ministerie doen qua publieksvoorlichting voor al die burgers met 3 miljoen huiskatten?	Er zijn antistoffen gevonden bij zwervkatten in Nederland. Momenteel is de Faculteit Diergeneeskunde bezig met een aanvullend onderzoek onder huiskatten. We wachten de resultaten van dit onderzoek af. Dierenartsen weten waar ze op moeten letten. Publiekscommunicatie is voor nu nog niet nodig. Een kat met vogelgriep kan verschillende symptomen hebben, maar deze kunnen ook lijken op verschijnselen van andere ziekten. Zo kan een kat met vogelgriep last krijgen van koorts, hijgen, benauwdheid, sloomheid of een oogontsteking. En soms ook van een loopneus, rode ogen en een slijmerige afscheiding uit de neus en ogen. Ook kunnen zenuwverschijnselen optreden, zoals trillen of wankel lopen. Indien een huiskat één of meerdere van deze symptomen vertoont na mogelijk contact met een besmette vogel, dan adviseren we de eigenaar om naar de dierenarts te gaan en hygiënemaatregelen in acht te nemen.

	Informatie voor eigenaren over vogelgriep bij katten is terug te vinden op de website van de Rijksoverheid: https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/vogelgriep/vraag-en-antwoord/kan-mijn-hond-of-kat-vogelgriep-krijgen
Hoe groot is de kans op uitbraak bij huisdieren?	Momenteel zijn er antistoffen tegen vogelgriep gevonden bij zwervkatten in Nederland. Er zijn geen aanwijzingen dat de dieren elkaar onderling hebben besmet. Het virus zou zich kunnen ontwikkelen tot een variant die wel overdraagbaar is. Voor nu is de kans op een uitbraak onder huisdieren erg klein.
Hoe wordt gecommuniceerd richting dierenartsen cq is er tijdens de huidige voortdurende uitbraak onder wilde vogels mogelijk verhoogde alertheid bij dierenartsen i.v.m. (buiten lopende) huisdieren?	Dierenartsen zijn onder andere via Vetinf@ct op de hoogte gebracht van de meldplicht bij zoogdieren. Via Vetinf@ct is ook aandacht geweest voor vogelgriep bij huisdieren (hond, kat).
Hoe zijn de overlevingskansen bij een zoogdier met vogelgriep?	Hier is geen eenduidig antwoord op te geven. Dit wisselt erg per diersoort en per geval.

Meldplicht en onderzoek

Vraag	Antwoord
Geldt de meldplicht alleen voor "landdieren" of ook voor zeezoogdieren?	De meldplicht geldt voor alle zoogdieren, dus zowel voor land- als voor zeezoogdieren.
Moeten verdenkingen van vogelgriep ook verplicht gemeld worden?	Nee, alleen een positieve laboratoriumuitslag op een H5 specifieke ELISA-, HAR- of PCR-test voor hoogpathogene vogelgriep (HPAI) bij een zoogdier is verplicht op te melden. Deze meldplicht geldt voor medewerkers van een onderzoeksinstelling, dierenarts of (tijdelijke) houder heeft u een meldplicht als u vogelgriep bij een zoogdier aantreft. Voor meer informatie zie: Vogelgriep NVWA
Moeten we alle dode dieren inzenden?	Dit verschilt per diersoort en situatie. Neem bij twijfel altijd contact op met het DWHC via het meldformulier: Meldpagina Dutch Wildlife Health Centre (DWHC)

Wordt de data van waarneming.nl over dode dieren overgenomen door het ministerie van LNV?	We zijn op dit moment bezig om alle meldingen van dode dieren in de verschillende applicaties van waarnemingen.nl, SOVON, DWHC en de vogelgriepapp samen te brengen in één overzicht.
Wat zijn de eventuele gevolgen voor een opvangcentrum / wildlife center wanneer vogelgriep gediagnosticeerd werd? Wat zijn de gevolgen voor de andere dieren, personeel, bezoekerscentrum enz?	Er wordt contact opgenomen met het betreffende opvangcentrum door de NVWA. De medewerker van de NVWA zal aanvullende vragen stellen over bijvoorbeeld de huisvesting van de dieren en de quarantaine voorziening. De betreffende opvang zal vervolgens begeleiding en advies krijgen van de NVWA. Omdat vogelgriep een zoönose is, zal de GGD van betreffende regio geïnformeerd worden door de NVWA. Adviezen voor personeel en evt. bezoekers worden gegeven in afstemming met de GGD.
Bij vogelgriep bij wilde vogels wordt geen onderscheid gemaakt tussen meldingen van zenuwverschijnselen of andersoortige meldingen, alle meldingen kunnen gedaan worden bij het DWHC. Waarom wordt dit onderscheid wel gemaakt bij zoogdieren? (dit onderscheid maakt het doen van een melding onnodig ingewikkeld)	Afgelopen jaren is er vogelgriep bij verschillende wilde zoogdieren gevonden. Veel van deze dieren vertoonde afwijkend gedrag, met zenuwverschijnselen. Zenuwverschijnselen bij zoogdieren moeten al bij de NVWA gemeld worden in verband met rabiës/hondsdolheid. Het is belangrijk dat zoogdieren met dergelijk afwijkend gedrag direct bij de NVWA gedaan wordt, zodat deze kunnen worden onderzocht op vogelgriep.
Zijn er duidelijke verschillen in symptomen tussen Rabiës en vogelgriep?	Bij beide ziektes kunnen er overeenkomstige symptomen optreden, waaronder neurologische verschijnselen. Echter is het verloop van die ziekte anders.
Dode dieren insturen: gekoeld, bevroren, vers. Hoe zit het met de mate van ontbinding?	Na melding van een dood gevonden dier wordt beoordeeld of het dier voor onderzoek kan worden opgehaald, daarbij wordt ook gekeken naar de versheid van het kadaver. De snelheid van ontbinding verschilt door o.a. temperatuur en diersoort.

Risico's voor mensen die in aanraking komen met dode wilde dieren

Vraag	Antwoord
Wanneer moet de gemeente ingrijpen in het kader van volksgezondheid als er in een gebied veel dode wilde vogels worden gevonden?	In het kader van de Wet publieke gezondheid heeft de gemeente de verantwoordelijkheid om gezondheid beschermende maatregelen te nemen indien noodzakelijk. Vogelgriep vormt nu geen directe bedreiging voor mensen, maar direct contact met zieke en dode dieren moet voorkomen worden. Opruimen van dode wilde dieren heeft vooral als doel om de kans op contact tussen dode wilde dieren en mens en (huis)dieren te verkleinen. In een gebied waar mensen komen voor recreatie en bijvoorbeeld wandelen met de hond kan de gemeente waarschuwen via informatieborden of lokale communicatiemiddelen. Ingrijpen is pas aan de orde wanneer er alarmerende signalen zijn, zoals humane gevallen of onderlinge besmettingen bij zoogdieren in Nederland of een buurland.
In hoeverre kunnen mensen besmet raken door bijvoorbeeld het eten van wilde ganzen (semi rauw vlees)? met de incubatietijd in gedachte.	In het algemeen geldt dat er risico's verbonden zijn aan het eten van (semi) rauw vlees; daarom is een goede voedsel hygiëne bij bereiding zo belangrijk (zoals verhitten van vlees en schoonmaken van snijplankjes en messen die zijn gebruikt voor rauw vlees). Er zijn geen gevallen bekend waarbij mensen zijn besmet met het vogelgriepvirus door het eten van (rauw) vlees. In theorie zou het mogelijk zijn als iemand een besmette vogel eet (bereidt) en daarbij virusdeeltjes binnenkrijgt.
Moet personeel dat (op)ruimt naast eigen bescherming ook rekening houden met kwetsbare personen in de thuissituatie? Is het af te raden personeel in te zetten met huisgenoten met ernstige gezondheidsaandoeningen?	Als je frequent in contact komt met mensen met fors verminderde weerstand (bijvoorbeeld mantelzorger), wees bewust dat de overdracht van een infectie mogelijk een grotere impact heeft. De kans op overdracht van de seizoensgriep en COVID-19 is vele malen groter dan de huidige vogelgriep. Van deze laatste is mens op mens overdracht nog niet aangetoond. De kans is dus erg klein dat vogelgriep bij ruimers wordt overgedragen als zij goed beschermd zijn bij het contact met zieke en dode vogels en goede hygiënemaatregelen in acht nemen na het contact.

	Als er griepachtige klachten optreden na contact met besmette dieren (koorts, hoofdpijn, spierpijn, hoest of oogontsteking), is het belangrijk om naar de huisarts te gaan en getest te worden (dit kan via de huisarts bij de GGD worden gedaan). In hoeverre dit risico, hoe klein dan ook, betekent dat iemand met huisgenoten met een ernstige gezondheidsaandoening geen dode vogels zou moeten opruimen, hangt af van de individuele situatie (frequentie en intensiteit van het contact met (mogelijk) besmette dieren en de mate van kwetsbaarheid van de huisgenoot).
De vrijwilligers van een stichting dierenambulance is dat ook voor de Arbo ?	Ook vrijwilligers vallen onder Arbowetgeving.
Hoe worden werknemers bij gemeentes geïnformeerd over hun veiligheid bij het opruimen van dode dieren en de meldplicht?	Gemeenten kunnen hun informatie halen bij de GGD of arbodienst om hun werknemers te informeren.
Hoe wordt er onderzoek gedaan bij mensen of ze vogelgriep hebben?	Mensen kunnen bij de huisarts terecht als ze klachten hebben. Geef bij de huisarts vooral door dat je in contact bent geweest met zieke/dode dieren die mogelijk besmet zijn met vogelgriep. Via de GGD kunnen ze worden getest. Personeel dat meewerkt aan ruiming van pluimveebedrijven is blootgesteld aan vogelgriep maar draagt altijd persoonlijke beschermingsmiddelen. Deze groep van beschermd blootgestelde wordt gemonitord door de betrokken arbodienst van het bedrijf: als ze (griepachtige) klachten hebben dienen ze te worden getest op vogelgriep (passieve monitoring via GGD). In het geval er personen onbeschermd blootgesteld zijn aan (mogelijk) besmette dieren rondom uitbraken op bedrijven (pluimvee en indien zich dat zou voordoen ook varkensbedrijven), worden zij sinds september dit jaar actief gemonitord door de GGD en standaard getest kort na blootstelling. Als deze personen negatief testen en vervolgens alsnog (griepachtige) klachten ontwikkelen moeten zij nogmaals getest worden via de eerste route (passieve monitoring via GGD)).
Uitgelegd is dat werkgevers verantwoordelijk zijn voor goede protocollen, persoonlijke beschermingsmiddelen et cetera. Hoe is deze verantwoordelijkheid geregeld wanneer vrijwilligers worden ingezet.	Ook voor vrijwilligers organisaties gelden dezelfde Arbo-regels: werkgevers van onbetaalde krachten zijn verantwoordelijk voor verstrekken van informatie en middelen ter preventie.

Bijvoorbeeld jachtaktehouders die vossen doden in weidevogelgebieden voor het weidevogelbeheer?	
Hoe worden medewerkers of vrijwilligers van dierenhulp/opvangorganisaties uitgenodigd voor de grieprik? Brief via de huisarts? Of via de werkgever? En helpt een grieprik tegen vogelgriep?	Griepvaccinatie in deze groep wordt geadviseerd. Het vermindert niet de kans op vogelgriep, maar vermindert wel de kans op het ontstaan van een nieuwe mengvorm van een griepvirus van mens en vogelgriep. Dit gaat nu via de werkgever of arbodienst. Tenzij je al in de reguliere groep zit die vanwege leeftijd of om specifieke gezondheidsredenen wordt uitgenodigd voor een grieprik via de huisarts. De overheid onderzoekt of dit vanaf volgend seizoen op een andere, toegankelijker manier kan worden geregeld voor personen die beroepsmatig (of door vrijwilligerswerk) risico lopen.
Als er zulke grote zorgen zijn, en we na Corona nog steeds massaler recreëren in de natuur, waarom worden we als burgers dan niet op de risico's gewezen? M.n. honden- en katteneigenaren die blijkbaar ook meer risico lopen.	Het risico dat het vogelgriepvirus wordt overgedragen op mensen is erg klein. Andere (zoog)dieren kunnen het alleen krijgen bij direct contact met zieke of dode vogels met vogelgriep. Informatie over risico's voor mensen en dieren is beschikbaar op de websites van RIVM en Rijksoverheid.
Is het niet meer de vraag of, maar wanneer het virus zich aanpast en op de mens overslaat?	De kans dat het vogelgriepvirus zich ontwikkelt en er een virus ontstaat dat van dier op mens of tussen mensen onderling kan worden overgedragen, is aanwezig, en niet uit te sluiten. Uit het verleden weten we dat nieuwe griepvirussen ontstaan, en humane influenzavirussen kunnen voortkomen uit dierlijke virusvarianten. Wanneer en waar dit gaat plaatsvinden is echter niet te zeggen. In andere landen zijn al wel enkele casussen bekend waar het vogelgriepvirus van dieren naar mensen en tussen zoogdieren onderling is overgedragen (bijvoorbeeld pelsdieren in Finland en zeeleeuwen in Peru), maar of en wanneer de volgende stap in de ontwikkeling van het virus op kan treden weten we niet.
Is er voorlichting richting publiek om zieke en dode dieren niet zomaar met blote handen op te pakken om te laten ophalen door bijv. een dierenambulance?	Op diverse locaties waar dode en zieke vogels worden gevonden, wordt het publiek gewaarschuwd door bijvoorbeeld borden. Online is informatie beschikbaar op de websites van Rijksoverheid, NVWA en RIVM over het veilig opruimen van dode wilde dieren. Een grootschalige publiekscampagne is vooralsnog niet nodig omdat het geen dreiging vormt voor de bevolking in het algemeen.

Overig

Vraag	Antwoord
Valt vogelpest ook onder het protocol van vogelgriep en wat is nu precies het verschil tussen vogelpest en vogelgriep, of is dit gelijk	Vogelgriep wordt ook wel aviaire influenza of vogelpest genoemd. Dit is dus hetzelfde.
Is het bekend of reptielen, amfibieën, vissen en/of insecten ook besmet zijn of het virus overdragen?	Voor zover bekend kunnen deze dieren niet besmet raken of het virus overdragen.
Komt er vanuit het ministerie ook financiële ondersteuning voor organisaties zoals dierenambulances en wildopvangcentra die zichzelf moeten beschermen en tijd moeten maken om te voldoen aan de meldplicht naast de zorgplicht die ze al op zich nemen met minimaal tot geen gemeentelijke of provinciale overheidssteun?	De persoonlijke beschermingsmiddelen die op voorraad zijn in het kader van corona zijn ter beschikking gesteld aan medewerkers van dierenambulances en wildopvangcentra. Voor dierenhulpverleners gaat de verdeling van persoonlijke beschermingsmiddelen via Dierenlot. Mensen kunnen Dierenlot benaderen via dierenorganisaties@dier.nu . Daarnaast hebben de ministeries van VWS en LNV dit jaar 100.000 euro beschikbaar gesteld voor dierenhulporganisaties voor de kosten die zij maken in de zorg voor zieke vogels met vogelgriep. Deze subsidie loopt via Dierenlot; ook voor dierenambulances die niet aangesloten zijn bij Dierenlot. Ook voor de jaren daarna spannen beide ministeries zich in om dierenhulporganisaties te ondersteunen, zolang de vogelgriepsituatie bij wilde dieren, vanwege de grote aantallen dode en zieke wilde vogels, een substantiële inzet van vrijwillige dierenhulporganisaties vraagt.
Wie betaalt de kosten voor het laten afvoeren van kadavers door de Rendac?	Het is aan de eigenaar of beheerder van een terrein om een kadaver te (laten) verwijderen en de kosten daarvoor te dragen.
Via welke weg kan je lid worden van de vogelgriep meldingsapp?	De Vogelgriep-app is te downloaden via de App Store of Play Store. Zoek naar Survey123 en download de app. Open de app en kies vervolgens voor "doorgaan zonder aan te melden". Scan de QR-code in de app eenmalig. Vanaf dat moment kunt u de meldingen in de app doen.